

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ

Наталія Валентинівна Сментина

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки і фінансів,
Одеський національний морський університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3205-1377>
E-mail: smentya.ef@onmu.org.ua

Наталія Віталіївна Хотєєва

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки і фінансів,
Одеський національний морський університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3858-6540>
E-mail: otbrata1@gmail.com

У статті досліджено роль бухгалтерського обліку та звітності в забезпеченні функціонування державної бюджетної системи України. Обґрунтовано значення обліково-звітної інформації для управління бюджетними ресурсами, контролю за їх використанням та прийняття управлінських рішень. Розглянуто нормативно-правові засади функціонування бюджетної системи та організації бухгалтерського обліку в державному секторі, систематизовано інформаційні потреби основних суб'єктів бюджетного процесу. Проаналізовано динаміку доходів, видатків, дефіциту, державних запозичень і видатків на оборону Державного бюджету України у 2021–2025 рр. Визначено напрями вдосконалення обліково-звітної інформації: цифровізацію та інтеграцію інформаційних систем, узгодження бухгалтерської і бюджетної інформації, розвиток аналітичних можливостей звітності та відкритості бюджетних даних.

Ключові слова: державна бюджетна система, бухгалтерський облік, фінансова звітність, бюджетні ресурси, бюджетний процес, цифровізація.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації національної економіки, тривалої макроекономічної нестабільності, посиленої наслідками воєнного стану, та зростання навантаження на публічні фінанси ефективне функціонування державної бюджетної системи набуває особливого значення для забезпечення економічної безпеки держави та виконання нею соціально-економічних функцій. Бюджетні ресурси є обмеженим і водночас критично важливим інструментом державного регулювання, що зумовлює необхідність забезпечення прозорості, обґрунтованості та цільового характеру їх формування і використання.

Важливим елементом інформаційного забезпечення функціонування державної бюджетної системи є бухгалтерський облік і звітність у державному секторі. Їх значення не обмежується фіксацією господарських операцій та контролем за рухом бюджетних коштів. Сформована в системі бухгалтерського обліку та звітності інформація створює основу для оцінювання фінансових результатів, стану та руху бюджетних ресурсів, виконання бюджетних програм, здійснення контролю за використанням коштів і прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Відповідно, якість обліково-звітної інформації безпосередньо впливає на можливості ефективного управління публічними фінансовими ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження теоретико-методологічних засад функціонування державної бюджетної системи, бухгалтерського обліку та звітності в державному секторі зробило чимало науковців. У наукових працях Кіндрацької Л.М. значну увагу приділено формуванню обліково-аналітичної інформації та її зв'язку з управлінням публічними фінансами [1], а Сирцева С.В. досліджує внутрішній контроль як чинник достовірності облікової інформації в державному секторі [2]. Юрченко О.В. та Гай О.М. висвітлюють питання цифрової трансформації обліку та формування інтегрованого інформаційного середовища в публічному секторі [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність наукових праць, присвячених розвитку бухгалтерського обліку, звітності, внутрішнього контролю та управління публічними фінансами, низка питань потребує подальшого дослідження: забезпечення комплексного взаємозв'язку бухгалтерського обліку та звітності з функціонуванням бюджетної системи, посилення аналітичної спрямованості облікової інформації для оцінювання результативності бюджетних програм, а також забезпечення інформаційної взаємодії між учасниками бюджетного процесу – органами державної влади, Казначейством, розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування ролі бухгалтерського обліку та звітності в забезпеченні функціонування державної бюджетної системи, систематизація напрямів використання обліково-звітної інформації в управлінні бюджетними ресурсами та визначення перспектив удосконалення такого інформаційного забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державна бюджетна система є важливою складовою фінансової системи держави, через яку забезпечуються формування та використання публічних фінансових ресурсів і реалізація фінансово-економічної політики. Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України, бюджетна система України визначається як сукупність державного та місцевих бюджетів, «побудована з урахуванням економічних відносин, державного й адміністративно-територіального устроїв та врегульована нормами права» [4].

Функціонування бюджетної системи України відповідно до ст. 7 Бюджетного кодексу України (далі – БКУ) ґрунтується на низці принципів: єдності, збалансованості, самостійності, повноти, обґрунтованості, ефективності та результативності, субсидіарності, цільового використання бюджетних коштів, справедливості і неупередженості, публічності та прозорості. Реалізація зазначених принципів має забезпечувати належне функціонування бюджетної системи, ефективне використання публічних фінансових ресурсів та прозорість бюджетних процесів. Водночас принципи єдності, цільового використання бюджетних коштів, ефективності та результативності, публічності й прозорості безпосередньо пов'язані з якістю інформаційного забезпечення бюджетного процесу. Особливе значення у цьому контексті має принцип єдності, який, зокрема, передбачає єдність «порядку виконання бюджетів та ведення бухгалтерського обліку і звітності» [4]. Це визначає бухгалтерський облік і звітність як важливу складову інформаційного забезпечення функціонування бюджетної системи.

У системі державного управління бюджетні ресурси є одним із ключових об'єктів управління, оскільки забезпечують фінансову основу виконання державою та органами місцевого самоврядування покладених на них функцій і повноважень. Їх формування та використання здійснюються відповідно до визначених бюджетних повноважень, бюджетних призначень і встановлених законодавством процедур, що зумовлює необхідність належного інформаційного забезпечення руху бюджетних ресурсів.

Специфіка бюджетних ресурсів як об'єкта управління визначається такими характеристиками:

- 1) цільовий характер використання бюджетних коштів – відповідно до бюджетних призначень та встановлених законодавством напрямів;
- 2) публічний характер управління – відкритість інформації, державний фінансовий контроль і суспільний контроль;
- 3) часова регламентованість – в межах визначеного бюджетного періоду;
- 4) висока нормативна регламентація – відповідно до вимог бюджетного законодавства та встановлених процедур.

Ефективне управління бюджетними ресурсами передбачає дотримання принципів законності, цільового та раціонального використання коштів, економності, ефективності й результативності бюджетних видатків, а також мінімізацію бюджетних ризиків. Реалізація принципу «ціна–якість» у публічному секторі ґрунтується на оцінці економності, продуктивності та результативності використання бюджетних коштів, що відповідає сучасним підходам до оцінювання ефективності у публічному секторі [5, с. 239]. Водночас забезпечення бюджетної безпеки передбачає належне управління бюджетними ризиками та підтримання фінансової стійкості держави, що актуалізує питання збалансованого управління бюджетними ресурсами [6, с. 40]. Реалізація зазначених принципів і завдань потребує належного інформаційного забезпечення, яке дає змогу оцінювати фактичний рух бюджетних ресурсів, результати їх використання, відхилення від запланованих показників та дотримання встановлених бюджетних обмежень. Саме тому якість інформації, що формується у процесі виконання бюджетів та діяльності суб'єктів державного сектору, є важливою передумовою обґрунтованого прийняття управлінських рішень.

Зміну ключових параметрів бюджетної системи у 2021–2025 рр. демонструє таблиця 1.

Аналіз динаміки макрофінансових показників Державного бюджету України за період 2021–2025 рр. свідчить про глибокі трансформаційні зміни в системі публічних фінансів, зумовлені повномасштабною військовою агресією та зростанням навантаження на бюджетну систему.

Оцінка представлених даних дає змогу виокремити такі ключові тенденції.

По-перше, протягом досліджуваного періоду видаткова частина бюджету зросла у 3,67 раза (з 1490 млрд грн у 2021 р. до 5474 млрд грн у 2025 р.),

Таблиця 1 – Динаміка основних показників державного бюджету України у 2021–2025 рр., млрд грн

Показник	2021	2022	2023	2024	2025
Доходи державного бюджету	1297	1788	2672	3123	3834
Видатки державного бюджету	1490	2705	4014	4487	5474
Дефіцит	-193	-917	-1342	-1364	-1640
Державні запозичення	198	915	1333	1359	1636
Видатки на оборону	128	1143	2098	2304	3070

Джерело: сформовано та розраховано авторами на основі даних вебпорталу “Open Budget” [7]

випереджаючи зростання доходів (у 2,96 раза), що зумовило суттєве розширення бюджетного розриву.

По-друге, бюджетний дефіцит зріс у 8,5 раза (з –193 млрд грн у 2021 р. до –1640 млрд грн у 2025 р.), перетворившись на постійний чинник покриття критичних потреб держави.

По-третє, основним джерелом покриття дефіциту стали державні запозичення, обсяг яких у 2025 р. досяг 1636 млрд грн, що підкреслює високу залежність бюджету від зовнішньої підтримки.

По-четверте, найбільш радикальних змін зазнала структура видатків: видатки на оборону зросли у 24 раза (з 128 млрд грн у 2021 р. до 3070 млрд грн у 2025 р.), а їх частка – з 8,59 % до 56,08 % загального обсягу видатків, що свідчить про орієнтацію бюджетної політики на національну безпеку.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що високоагреговані показники державного бюджету фіксують лише загальний масштаб і спрямованість фінансових потоків, однак не розкривають внутрішньої ефективності їх використання та оцінки ризиків. Забезпечення якісного управління бюджетними ресурсами в умовах підвищеної турбулентності вимагає поглиблення деталізації обліково-аналітичного забезпечення. Вирішальну роль у цьому процесі відіграє удосконалення систем бухгалтерського обліку та звітності суб'єктів державного сектору, що має гарантувати оперативність, прозорість та релевантність даних для прийняття стратегічних управлінських рішень.

Якість управлінських рішень у публічному секторі значною мірою залежить від повноти, достовірності та своєчасності інформаційного забезпечення. Нормативні засади формування та використання інформації у бюджетному процесі визначаються Бюджетним кодексом України, Законом України «Про відкритість використання публічних коштів» та іншими нормативно-правовими актами. Водночас інформаційні потреби різних суб'єктів бюджетного процесу відрізняються залежно від їхніх функцій і повноважень, що зумовлює необхідність систематизації основних інформаційних потоків та джерел їх формування.

Аналіз нормативно-правової бази дає змогу чітко розмежувати інформаційні потреби суб'єктів управління відповідно до наданих їм законних повноважень (табл. 2).

Як свідчить узагальнення у табл. 2, інформаційні потреби суб'єктів бюджетного процесу мають диференційований характер. Для органів фінансової політики та Казначейства пріоритетними є прогностичні та оперативні показники руху бюджетних коштів, для розпорядників бюджетних коштів – деталізована інформація про асигнування, зобов'язання та виконання програм, для органів фінансового контролю – дані щодо законності й цільового використання коштів, а для громадськості – відкрита інформація про використання публічних фінансових ресурсів.

Таким чином, інформаційне забезпечення бюджетного процесу значною мірою спирається на дані бухгалтерського обліку та звітності, які документально підтверджують господарські операції та створюють основу для контролю, аналізу і прийняття управлінських рішень.

Одним із ключових елементів інформаційного забезпечення функціонування державної бюджетної системи є бухгалтерський облік, який забезпечує систематичне формування інформації про господарські операції, рух бюджетних ресурсів та результати діяльності суб'єктів державного сектору. Відповідно, дослідження ролі бухгалтерського обліку у функціонуванні бюджетної системи потребує насамперед розгляду нормативно-правових засад його організації та ведення.

Правові засади регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку в державному секторі України визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [11]. Відповідно до ст. 1 цього Закону, бухгалтерський облік є обов'язковим видом суцільного, безперервного, взаємопов'язаного та документального відображення господарських операцій.

У державному секторі бухгалтерський облік виконує не лише інформаційну функцію, а й забезпечує документування та систематизацію операцій з бюджетними ресурсами, створюючи інформаційну основу для контр-

Таблиця 2 – Інформаційні потреби основних суб'єктів бюджетного процесу та джерела їх забезпечення

Суб'єкт бюджетного процесу	Нормативна основа	Основні інформаційні потреби	Основні джерела інформації
Міністерство фінансів України	БКУ, ст. 32, 43, 58	Прогнозування, балансування бюджету, боргові та касові показники	Бюджетна і фінансова звітність, дані Казначейства, макроекономічні прогнози
Державна казначейська служба України	БКУ, ст. 43, 56, 58	Ліквідність, касове виконання, зобов'язання	Казначейський облік, реєстри зобов'язань, банківські виписки
Розпорядники бюджетних коштів	БКУ, ст. 22, 28, 48, 56	Асигнування, зобов'язання, заборгованість, результати програм	Первинний і бухгалтерський облік, бюджетна звітність, паспорти програм
Органи державного фінансового контролю та аудиту	Конституція України, БКУ, спеціальне законодавство	Законність, цільове та ефективне використання коштів	Первинні документи, реєстри обліку, фінансова та бюджетна звітність
Громадськість та суб'єкти громадського контролю	БКУ, ст. 28, спеціальне законодавство	Відкритість бюджетної інформації, використання публічних коштів	E-Data, Open Budget, Prozorro

Джерело: сформовано автором на основі [4; 8; 9; 10]

олію за дотриманням бюджетного законодавства та оцінювання результатів використання бюджетних коштів.

У системі бухгалтерського обліку державного сектору формується інформація про активи, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати та грошові потоки суб'єктів державного сектору, яка використовується для складання фінансової звітності [12].

Згідно зі ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення цих операцій [11]. У державному секторі первинні документи мають особливе значення, оскільки забезпечують документальне підтвердження операцій, пов'язаних із використанням бюджетних ресурсів, та є основою для їх відображення в бухгалтерському обліку і подальшого контролю.

Облікова інформація є важливим джерелом даних про фактичний стан використання бюджетних асигнувань. Вона дає змогу зіставляти фактичні показники використання бюджетних коштів із затвердженими бюджетними призначеннями, оцінювати стан дебіторської та кредиторської заборгованості, контролювати виконання прийнятих зобов'язань та своєчасно виявляти відхилення у використанні бюджетних ресурсів.

Практична реалізація бухгалтерського обліку операцій з бюджетними ресурсами передбачає взаємодію розпорядників бюджетних коштів та органів Державної казначейської служби України. Розпорядники бюджетних коштів уповноважені отримувати бюджетні асигнування, брати бюджетні зобов'язання та здійснювати видатки в межах визначених бюджетних повноважень [4].

Бюджетне зобов'язання виникає внаслідок здійснення відповідно до бюджетного асигнування операції, яка передбачає необхідність здійснення платежу в поточному або майбутньому бюджетному періоді [4]. Бюджетне фінансове зобов'язання являє собою зобов'язання розпорядника бюджетних коштів сплатити кошти за здійснену відповідно до бюджетного асигнування операцію, зокрема за отримані товари, роботи чи послуги [13].

Важливе значення для обліку та оцінювання виконання бюджету має розмежування касових і фактичних видатків. Касові видатки характеризують рух коштів у процесі виконання кошторису та відображають суми коштів, перерахованих з рахунків розпорядників. Фактичні видатки характеризують вартість фактично спожитих ресурсів, виконаних робіт, отриманих послуг та інших витрат, визнаних відповідно до правил бухгалтерського обліку, незалежно від моменту їх оплати. Таке розмежування дає змогу оцінювати не лише рух грошових коштів, а й фактичний обсяг використаних ресурсів та стан зобов'язань бюджетної установи.

Важливу роль у функціонуванні системи обліку виконання бюджетів відіграє Державна казначейська служба України, яка здійснює казначейське обслуговування бюджетів, реєстрацію та облік бюджетних зобов'язань, а також контрольні процедури під час виконання бюджетних операцій у межах визначених законодавством повноважень [4]. Зокрема, відповідно до ст. 48 Бюджетного

кодексу України, Казначейство здійснює реєстрацію та облік бюджетних зобов'язань і під час їх реєстрації перевіряє відповідність напрямів витрачання бюджетних коштів бюджетним асигнуванням та паспорту бюджетної програми [4].

Таким чином, бухгалтерський облік у державному секторі не обмежується фіксацією здійснених операцій. Сформована на його основі інформація використовується для контролю за дотриманням бюджетних обмежень, оцінювання використання бюджетних ресурсів та підготовки управлінських рішень.

Звітність у державному секторі є важливою складовою інформаційного забезпечення управління бюджетними ресурсами, оскільки систематизує та узагальнює інформацію, сформовану в процесі бухгалтерського обліку. Відповідно до ст. 58 Бюджетного кодексу України, звітність про виконання Державного бюджету України та кошторисів бюджетних установ включає фінансову і бюджетну звітність. Бюджетна звітність відображає стан виконання бюджету та містить інформацію в розрізі бюджетної класифікації [4].

Інформаційне значення звітності у процесі управління бюджетними ресурсами проявляється у систематизації та узагальненні даних про виконання бюджету, відображенні обсягів надходжень і видатків, стану бюджетних зобов'язань та заборгованості, а також забезпеченні інформаційної основи для контролю й аналізу результатів використання бюджетних ресурсів. Узагальнена у звітності інформація дає змогу зіставляти фактичні показники з відповідними плановими показниками та оцінювати результати виконання бюджетних програм.

Звітність суб'єктів державного сектору є важливим джерелом інформації для здійснення фінансового контролю та державного аудиту. Її показники використовуються для оцінювання дотримання бюджетного законодавства, цільового використання бюджетних коштів, стану зобов'язань і заборгованості, а також результатів виконання бюджетних програм. Водночас оцінювання ефективності використання бюджетних ресурсів потребує комплексного аналізу звітної інформації у поєднанні з іншими даними та показниками результативності бюджетних програм.

Контрольно-аналітична функція звітності реалізується за трьома основними напрямками:

- контроль кошторисно-бюджетної дисципліни – іставлення затверджених призначень, кошторисних і фактичних показників виконання та стану бюджетних зобов'язань;
- оцінка дебіторської та кредиторської заборгованості – визначення фінансового стану суб'єкта державного сектору, своєчасності розрахунків і ризиків накопичення заборгованості;
- оцінка виконання бюджетних програм – аналіз досягнення результативних показників (затрат, продукту, ефективності, якості) для потреб фінансового контролю та державного аудиту.

Важливо чітко розмежувати поняття «фінансова звітність» та «бюджетна звітність», а також висвітлити їх

спільний зв'язок із даними первинного бухгалтерського обліку (табл. 3).

Фінансова та бюджетна звітність мають спільну інформаційну основу, пов'язану з даними бухгалтерського обліку, але різняться за призначенням. Фінансова звітність характеризує фінансовий стан і результати діяльності суб'єкта державного сектору, тоді як бюджетна – відображає стан виконання бюджету відповідно до бюджетної класифікації. Їх узгоджене формування забезпечує комплексне інформаційне представлення фінансових результатів і виконання бюджетних рішень.

Попри нормативну регламентацію формування та подання звітності, сучасна система інформаційного забезпечення управління публічними фінансами характеризується низкою проблем, що можуть впливати на оперативність, повноту та якість звітної інформації.

По-перше, потребує вдосконалення узгодження інформації бухгалтерського та бюджетного обліку, а також повнота і своєчасність відображення бюджетних зобов'язань і заборгованості, оскільки це безпосередньо впливає на зіставність даних та оцінювання фінансового стану суб'єктів державного сектору.

По-друге, періодичність формування регламентованої звітності не завжди відповідає потребі в оперативній інформації для прийняття управлінських рішень, особливо в умовах високої динаміки бюджетних процесів.

По-третє, подальшого розвитку потребує інтеграція інформаційних систем бухгалтерського обліку, казначейського обслуговування та формування звітності, що сприятиме зменшенню дублювання інформації та зниженню ризику технічних помилок.

Відтак, удосконалення інформаційного забезпечення управління публічними фінансами доцільно пов'язувати з подальшою цифровізацією процесів формування та обробки облікової і звітної інформації, підвищенням узгодженості даних бухгалтерського та бюджетного обліку, розвитком інтегрованих інформаційних систем і посиленням вимог до якості та своєчасності звітних даних. Важливим напрямом залишається також подальше наближення національної системи бухгалтерського обліку в державному секторі до міжнародних підходів, зокрема стандартів IPSAS.

Сучасні вимоги до прозорості, оперативності та ефективності управління публічними фінансовими ресурсами зумовлюють необхідність подальшого розвитку обліково-звітного забезпечення державного сектору. Виявлені методологічні та організаційні проблеми актуалізують удосконалення цифрових, методологічних та аналітичних компонентів системи бухгалтерського обліку і звітності. Основними напрямками такого вдосконалення доцільно визначити цифрову інтеграцію, підвищення узгодженості облікової та бюджетної інформації, розвиток аналітичних можливостей звітності та розширення відкритості публічних фінансів.

Основні напрями вдосконалення обліково-звітного забезпечення державної бюджетної системи представлені у таблиці 4.

Висновки. Результати проведеного дослідження засвідчили, що бухгалтерський облік і звітність є визначальною складовою інформаційного забезпечення функціонування державної бюджетної системи України, забезпечуючи документальне підтвердження

Таблиця 3 – Нормативно-методологічне розмежування фінансової та бюджетної звітності

Критерій	Фінансова звітність	Бюджетна звітність
Нормативна основа	НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності» [12]	Порядок складання бюджетної звітності [13]
Основне призначення	Інформація про фінансовий стан і результати діяльності	Інформація про стан виконання бюджету
Основні форми	Баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, примітки	Звіти про надходження і використання коштів, заборгованість та інші форми відповідно до Порядку
Основні користувачі	Керівництво суб'єкта, органи управління, інші користувачі	Казначейство, розпорядники, фінансові органи, органи державного контролю

Джерело: сформовано авторами [12; 13]

Таблиця 4 – Основні напрями вдосконалення обліково-звітного забезпечення державної бюджетної системи

Напрямок вдосконалення	Основні заходи	Очікуваний ефект
Цифровізація та інтеграція	Розвиток інтеграції інформаційних систем; наскрізний електронний документообіг	Підвищення оперативності та якості даних, зменшення дублювання інформації
Методологічне вдосконалення	Підвищення узгодженості бухгалтерського та бюджетного обліку; врахування міжнародних підходів IPSAS	Підвищення зіставності та якості облікової і звітної інформації
Аналітичність і контроль	Посилення взаємозв'язку фінансових та результативних показників бюджетних програм	Підвищення обґрунтованості оцінювання використання бюджетних ресурсів
Прозорість і відкритість	Розширення машинозчитуваних даних та можливостей цифрових платформ відкритих даних	Підвищення доступності бюджетної інформації та можливостей громадського контролю

Джерело: сформовано авторами

операцій з бюджетними ресурсами, контроль за дотриманням бюджетних обмежень та обґрунтування управлінських рішень. Аналіз динаміки основних показників Державного бюджету України у 2021–2025 рр. підтвердив зростання видаткової частини бюджету, дефіциту та державних запозичень, а також кардинальну зміну структури видатків на користь оборони, що підвищує вимоги до оперативності й аналітичності обліково-звітної інформації.

Розмежування фінансової та бюджетної звітності, диференціація інформаційних потреб суб'єктів бюджетного процесу, а також виявлені проблеми узгодженості облікових і звітних даних окреслюють напрями вдосконалення обліково-звітної забезпечення – цифрову інтеграцію інформаційних систем, підвищення узгодженості бухгалтерського й бюджетного обліку, наближення до стандартів IPSAS та розширення відкритості бюджетних даних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кіндрацька Л. М. Перспективи формування нової парадигми розвитку системи бухгалтерського обліку в державному секторі. *Фінанси України*. 2025. № 4. С. 58–73. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2025.04.058>.
2. Сирцева С. В. Вплив системи внутрішнього контролю на якість бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору України. *Modern Economics: електронне наук. фахове вид. з екон. наук*. 2025. № 52. С. 188–194. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V52\(2025\)-26](https://doi.org/10.31521/modecon.V52(2025)-26).
3. Юрченко О. В., Гай О. М. Цифровізація обліково-аналітичного забезпечення державного сектору: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Економічні науки»*. 2026. Т. 30, № 2. С. 208–215. DOI: <https://doi.org/10.31651/2076-5843-2026-2-208-215>.
4. Бюджетний кодекс України: Закон України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
5. Ваолевська Л. А., Мишак І. М. Реалізація принципу ефективності та результативності у сфері публічних фінансів: український досвід та міжнародні стандарти. *Інформація і право*. 2025. №3 (54). С. 235–246. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.3\(54\).340569](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.3(54).340569).
6. Ilyichok B., Novakivskyi I., Marmulyak A., Shkolyk T., Chernyshev A., Tsyarkin A. The effectiveness of public governance of Ukraine's budget security: Current state and trends. *Democratic Governance*. 2024. Vol. 17, No. 2. P. 30–45. DOI: <https://doi.org/10.56318/dg/2.2024.30>.
7. Open budget: веб-сайт у сфері публічних фінансів. URL: <https://openbudget.gov.ua/>
8. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про Рахункову палату: Закон України від 2 липня 2015 р. № 576-VIII/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>
10. Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 11 лютого 2015 р. № 183-VIII/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text>
11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 28 грудня 2009 р. № 1541 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0103-10#Text>
13. Про затвердження Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України: Наказ Міністерства фінансів України від 2 березня 2012 р. № 309 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0419-12#Text>
14. Єдиний веб-сайт використання публічних коштів : веб-сайт. URL: <https://spending.gov.ua/new/>

REFERENCES:

1. Kindratska L. M. (2025). Perspektyvy formuvannia novoi paradyhmy rozvytku systemy bukhgalterskoho obliku v derzhavnomu sektori [Prospects for forming a new paradigm for the development of the accounting system in the public sector]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 4, 58–73. <https://doi.org/10.33763/finukr2025.04.058> [in Ukrainian].
2. Syrtseva S. V. (2025). Vplyv systemy vnutrishnoho kontroliu na yakist bukhgalterskoho obliku subiektiv derzhavnoho sektoru Ukrainy [The impact of the internal control system on the quality of accounting of public sector entities of Ukraine]. *Modern Economics*, 52, 188–194. [https://doi.org/10.31521/modecon.V52\(2025\)-26](https://doi.org/10.31521/modecon.V52(2025)-26) [in Ukrainian].
3. Yurchenko O. V. & Hai O. M. (2026). Tsyfrovizatsiia oblikovo-analitychnoho zabezpechennia derzhavnoho sektoru: suchasni vyklyky ta perspektyvy rozvytku [Digitalization of accounting and analytical support of the public sector: current challenges and development prospects]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya "Ekonomichni nauky" – Bulletin of Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy. Economic Sciences Series*, 30(2), 208–215. <https://doi.org/10.31651/2076-5843-2026-2-208-215> [in Ukrainian].
4. Verkhovna Rada Ukrainy. (2010). Biudzhetni kodeks Ukrainy [Budget Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 08.07.2010 № 2456-VI. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> [in Ukrainian].
5. Vaolevska L. A. & Myshchak I. M. (2025). Realizatsiia pryntsyphu efektyvnosti ta rezultatyvnosti u sferi publichnykh finansiv: ukraïnskyi dosvid ta mizhnarodni standarty [Implementation of the principle of efficiency and effectiveness in the field of public finance: Ukrainian experience and international standards]. *Informatsiia i pravo – Information and Law*, 3(54), 235–246. [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.3\(54\).340569](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.3(54).340569) [in Ukrainian].

6. Ilyichok B., Novakivskiy I., Marmulyak A., Shkolyk T., Chernyshev A. & Tsyarkin A. (2024). The effectiveness of public governance of Ukraine's budget security: Current state and trends. *Democratic Governance*, 17(2), 30–45. <https://doi.org/10.56318/dg/2.2024.30> [in English].
7. Open budget: veb-sait u sferi publichnykh finansiv [Open budget: a website in the field of public finance] (n.d.). Retrieved from <https://openbudget.gov.ua/> [in Ukrainian].
8. Verkhovna Rada Ukrainy. (1996). Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
9. Verkhovna Rada Ukrainy. (2015). Pro Rakhunkovu palatu [On the Accounting Chamber]: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 № 576-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text> [in Ukrainian].
10. Verkhovna Rada Ukrainy. (2015). Pro vidkrytist vykorystannia publichnykh koshtiv [On the openness of the use of public funds]: Zakon Ukrainy vid 11.02.2015 № 183-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text> [in Ukrainian].
11. Verkhovna Rada Ukrainy. (1999). Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini [On accounting and financial reporting in Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 № 996-XIV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> [in Ukrainian].
12. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2009). Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku v derzhavnomu sektori 101 "Podannia finansovoi zvitnosti" [National Regulation (Standard) of Accounting in the Public Sector 101 "Presentation of Financial Statements"]: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 28.12.2009 № 1541. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0103-10#Text> [in Ukrainian].
13. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2012). Pro zatverdzhennia Poriadku reiestratsii ta obliku biudzhethnykh zoboviazan rozporiadnykh biudzhethnykh koshtiv ta oderzhuvachiv biudzhethnykh koshtiv v orhanakh Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy [On approval of the Procedure for registration and accounting of budget obligations of budget fund managers and recipients in the bodies of the State Treasury Service of Ukraine]: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 02.03.2012 № 309. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0419-12#Text> [in Ukrainian].
14. Yedynyi veb-portal vykorystannia publichnykh koshtiv [Unified web portal for the use of public funds] (n.d.). Retrieved from <https://spending.gov.ua/new/> [in Ukrainian].

ACCOUNTING AND REPORTING IN ENSURING THE FUNCTIONING OF THE STATE BUDGET SYSTEM

Nataliia Smentyna

Doctor of Economics, Professor,
Professor at the Department of Economics and Finance,
Odesa National Maritime University

Natalia Khotyeyeva

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Economics and Finance,
Odesa National Maritime University

The functioning of the state budget system depends on the quality of information used to manage public financial resources. Under economic instability, fiscal pressures and changing expenditure priorities, reliable and timely financial information is especially important. The purpose of the study is to substantiate the role of accounting and reporting in the information support of the state budget system and to identify directions for improving their use in budget resource management. The relevance of the research is determined by the need to strengthen the information basis of budget decisions and improve the coherence of accounting and reporting data. The methodological basis combines general scientific and special methods. Analysis and synthesis were used to clarify the relationship between the state budget system, accounting, reporting and financial management. Comparative and structural-functional methods were applied to determine the information functions of reporting and the role of accounting information in budget management. Statistical analysis was used to examine changes in the main indicators of the State Budget of Ukraine. Generalization was applied to formulate proposals for improving information support. The results show that accounting and reporting are an important component of the information environment of the state budget system. Accounting provides information on financial transactions, budget resources and obligations, while reporting presents it in a form suitable for analysis, control and management. The study confirms the need to strengthen the link between financial indicators and budget programme results, improve the consistency of accounting and budget data, and increase the timeliness and analytical value of reporting. Analysis of budget indicators demonstrates the importance of reliable and comparable information for understanding changes in public financial resources. The practical value of the study lies in the possibility of applying the proposed approaches to improve accounting and reporting in public sector entities. Priority areas include digital integration of information systems, coordination of accounting and budget data, development of analytical reporting and greater accessibility of budget information.

Keywords: state budget system, accounting, financial reporting, budget resources, budget process, digitalization.

JEL Classification: M41, H61, H83

Дата надходження статті: 05.09.2026
Дата прийняття статті до публікації: 09.10.2026
Дата публікації статті: 15.10.2026